

מֵאֲחַת שֵׁם מְשֻׁמְעוֹן, שחייבים גם על כתיבת מקצת המילה, ובלבד שתהא הכתיבה בשיעור הראוי לקיום (רש"י), והוא הדין שחייבים על כתיבת האותיות 'אא' מהמילה 'אאזרך', שהרי לדעת רבי יוסי [שבדעתו אנו עוסקים כעת] חייבים אפילו על שתי שריטות (תוס' לעיל ע, ב ד"ה שם).

מִי דְּמִי מ"ם דְּשֵׁם סְתוּם מ"ם דְּשֻׁמְעוֹן פְּתוּחַ, ואם כן בכתיבת האותיות 'שמ' מתוך תיבת 'שמעון', לא כתב את המילה 'שם' שצריכה להיכתב באות סופית, ומדוע מחייבו רבי יהודה (רש"י), ובהכרח שרבי יהודה מדבר על האופן הזה, ולא על האופן שכתב 'שם' באות סופית, שאין זו תחילת המילה שמעון (רשב"א).

זֹאת אוֹמֶרֶת סְתוּם וְעֵשָׂא פְתוּחַ, כְּשֶׁר, והוא הדין לשאר האותיות הסופיות ששינה את צורתן לאות רגילה, כגון שבמקום לכתוב את האות ן סופית שהיא פשוטה, כתבה נ כשהיא כפופה, וכמבואר במשנה שרבי יהודה מחייב על כתיבת האותיות 'דנ' מתיבת דניאל, שאין להקפיד בהחלפת אותיות סופיות לאותיות רגילות (רשב"א; ריב"א).

מְתִיבֵי זְכוּ, שמברייתא זו מוכח שלא כדברי רב חסדא המשווה דין כתיבה לענין מלאכת כותב בשבת לדין כתיבה לענין סת"ם, אבל אין כאן סתירה מדברי התנא של הברייתא לדברי רבי יהודה שבמשנה, שלולא דברי רב חסדא היה מקום לחלק שדוקא לענין מלאכת כותב חייב גם כאשר החליף בין האותיות סופיות לבין האותיות הרגילות, ואילו בכתיבת סת"ם יש קפיידא בהחלפתן (שפת אמת).

וּכְתַבְתֶּם שְׁתֵּהָא כְּתִיבָה תְּמָה - שתיבת 'וכתבתם' האמורה בכתיבת תפילין ומזוזות נדרשת במשמעות של 'כתב תם', שתהא הכתיבה שלימה ומוקפדת, והיינו בין במזוזה שעיקר תיבת 'וכתבתם' נאמרה על כתיבת מזוזה, ובין בתפילין, שתיבת 'וכתבתם' נדרשת גם לפניה על תפילין המוזכרים בפסוק הקודם (צ"ץ אליעזר טז, א, ע"פ רש"י), ומדרשה זו לומדים אף לספר תורה, החמור מתפילין ומזוזות, שכל שכן שצריך שתהא כתיבתו תמה (ש"ת הרשב"א, א, תרי"א). ■ וכך נפסק להלכה (שו"ע או"ח לב, ד; י"ד רע, ג).

שְׁלֵא יִכְתֹּב אֶלְפִין עֵינִין, למרות שאותיות אלו דומות בהגייתן (רש"י), או בצורת כתיבתן, כאשר לא מקפיד לכותבן כראוי (רמב"ן; רשב"א).

הָרִי אֵלֹו יִגְנוּזוּ, עד שיתקן את הטעות במקומות שמותר לתקן (ראה ב"י י"ד רעה, א).

שָׂרְט שְׂרִיטָה אַחַת עַל שְׁנֵי נְסָרִין, הצמודים זה לזה, ונחשב לשיעור של שתי שריטות, לפי שיש שריטה אחת על כל נסר, וכדוגמת מה שעשעו כן במשכן בשביל לסמן שאלו הם שני קרשים צמודים (עזרת כהנים על תורת כהנים דיבורא דחטאת א, מז).

רְבִי שְׁמֻעוֹן הִינּוּ תַנָּא קָמָא - שמשמעות דברי רבי שמעון שחייבים גם על כתיבת שתי אותיות זהות זו לזו, כדוגמת 'שש' או 'תת', והיינו כשיטת רבי יהודה בשם רבן גמליאל שהובאה לעיל בברייתא, אבל אין שאלה מה ההבדל בין רבי שמעון לתנא הראשון שבברייתא, משום שלדעת התנא הראשון חייבים רק על כתיבת אותיות שאינן זהות זו לזו כגון 'שם', ואילו לדעת רבי שמעון חייבים אף על כתיבת אותיות זהות זו לזו, כגון 'שש' (רש"י ע"פ אבני נר או"ח קצט, ומיושב ק' תוס' ד"ה א"א), ויש מפרשים, ששאלת הגמ' היא מה ההבדל בין שיטת רבי שמעון לשיטת התנא הראשון של הברייתא (תוס' שם).

הַמְעַבֵּד כָּל שְׁהוּא - המעבד חתיכת עור קטנה, בשיעור המפורש בגמ' (לעיל עט, ב), מתוך יריעת עור גדולה, ונחשב 'כל שהוא' ביחס לעור כולו (תוס' ד"ה המעבד), ויש מפרשים 'כל שהוא' בתהליך עיבוד של עור, שנמצא רק בתחילת התהליך (מאירי).

הַצֵּר בְּכָלִי צוּרָה כָּל שְׁהוּא, בשביל ליפות את הכלי (רש"י לעיל עה, ב), שזו גמר מלאכת הכלי, וחייב עליו משום 'מכה בפטיש' (גמ' שם ורמב"ם שבת י, טז), ואפילו שלא עשה אלא חלק מהצורה, חייב משום 'מכה בפטיש', שענין מלאכת 'מכה בפטיש' עשיית השלב האחרון של היצירה, ואפילו כשמתחיל בעשיית השלב הזה נחשב ל'מכה בפטיש', וכדרך שהאומן בגמר מלאכת עשיית הכלי מכה מספר פעמים על הכלי, עד לגמרו, וכל הכאה והכאה בשלב זה נכללת במלאכת 'מכה בפטיש' (מאירי שם). ■ להלכה, העושה אפילו מקצת הפעולה שרגילים לעשות בגמר מלאכה נחשב ל'מכה בפטיש' (ביאה"ל שם, ב).

עַד שְׁיִגְרוֹר אֶת כּוֹלּוֹ - עד שיעשה את כל מה שהיה בדעתו לעשות (רש"י), אבל העושה מלאכה בסתם, בלי כונה מיוחדת, חייב בשיעור הידוע שנקבע לאותה מלאכה, כגון שתי אותיות במלאכת כותב (ריב"א).

■ להלכה, הכותב שתי אותיות מתוך מילה שלימה שהיה בדעתו לכתוב, חייב (ולשלא כדעת רבי שמעון), וגם כאשר הכתיבה חסרת משמעות. אכן, כאשר נוסף חסרון שלישי שהאותיות זהות, כגון 'אא', פטור (ביאה"ל שם, ד, ע"פ הרמב"ם), ויש סוברים שחייב (ביאה"ל שם, ע"פ רש"י והראשונים, וראה לעיל ע"א בביאורנו ד"ה בין).